

@fosselat

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

موضوع **قسط و عدالت در قرآن**

تهیه شده توسط حجت الاسلام علی رجبی

عدل چه بود ؟ وضع اندر موضعش
 ظلم چه بود ؟ وضع در ناموضعش
 عدل چه بود ؟ آب ده اشجار را
 ظلم چه بود ؟ آب دادن خار را

[مثنوی معنوی - مولوی]

@fosselat

۱- - معنای واژگان "عدل" و "قسط"

۲- - عدالت ، صفت کمال خداوند

۳- - اقسام عدل الهی [مصادیق عدل خداوند] سهم کارگران از عدالت

۴- - عدالت در قیامت

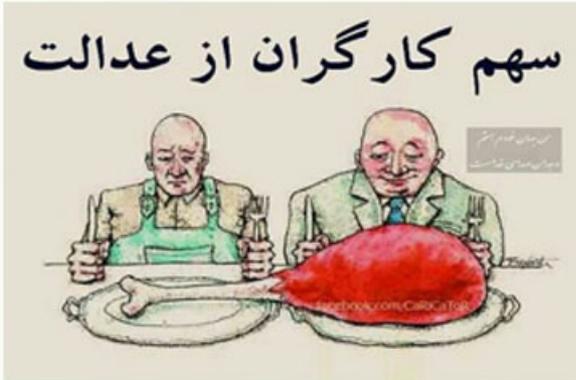
۵- - اهمیت عدالت در قرآن

۶- - موارد و مصادیق عدالت در قرآن

۷- - مبارزه با تبعیض طبقاتی [با توجه به شان نزول آیه]

۸- - عدالت از شرایط مرجع تقلید و امام جماعت

۹- - عدالت مایه زندگی

عدل: میانه روی در امور، تعادل و تساوی، استواء و استقامت حدّ وسط افراط و تفریط، برابری، اعتدال یا رعایت حدّ وسط در امور.

معنای جامع استعمالات بالا: قرار دادن هر چیز در جایگاه مناسب آن.

الْعَدْلُ يَضَعُ الْأُمُورَ مَوَاضِعَهَا {نهج البلاغه، حکمت ۴۳۷}

* تکرار واژه عدل در قرآن با مشتقاتش ۲۸ مرتبه

قسط: جز مساوی. تکرار ۱۵ مرتبه در قرآن
قسط مرادف با عدل نیست و با آن در مفهوم فرق دارد، ولی به آن نزدیک است
"عدل" وصف شخص و کاری است که در آن انصاف رعایت شده است.
اما "قسط" افزون بر آنکه به معنای عدل نزدیک است، معنای سهم را هم در بر دارد و وصف آن چیزی است که به چند جزء قسمت می شود.

فصلت 46

مَنْ عَمِلَ صَالِحًا فَلِنَفْسِهِ وَمَنْ أَسَاءَ فَعَلَيْهَا وَمَا رَبُّكَ بِظَلَّامٍ لِلْعَبِيدِ {46}

کسی که کار شایسته انجام دهد به سود خود اوست، و آن که [خود را به هر] کار زشتی [آلوده] کند به زیان خود اوست، پروردگارت به بندگان ستمکار نیست «46»

آل عمران 108

... وَمَا اللَّهُ يُرِيدُ ظُلْمًا لِلْعَالَمِينَ {108}

... خداوند آهنگ هیچ ستمی را بر جهانیان ندارد؛ زیرا قانون پاداش و کیفر حق عادلانه است «108»

نساء 40

إِنَّ اللَّهَ لَا يَظْلِمُ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ ... {40}

مسلماً خداوند به اندازه وزن ذره ای ستم نمی کند، ... «40»

انبیاء 47

وَنَضَعُ الْمَوَازِينَ الْقِسْطَ لِيَوْمِ الْقِيَامَةِ فَلَا تُظْلَمُ نَفْسٌ شَيْئًا ... {47}

روز قیامت ترازوهای عدالت را نصب می کنیم، پس به هیچ کس کمترین ستمی نخواهد شد، اگر [عمل انسان] هموزن دانه خردلی باشد آن را [برای سنجش به عرصه

قیامت] می آوریم، ... «47»

بقره 286

لَا يُكَلِّفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا لَهَا مَا كَسَبَتْ ... {286}

خداوند هیچ کس را جز به اندازه طاقتش تکلیف نمی کند

آل عمران 25

... وَوَفَّيْتُ كُلَّ نَفْسٍ مَّا كَسَبَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ {25}

و به هرکس آنچه را که [از خوب و بد] انجام داده به طور کامل [به صورت بهشت ابدی یا دوزخ همیشگی] خواهند داد، و [در پاداش و عقاب] مورد ستم قرار نمی گیرند

@fosselat

فسط و عدالت در قرآن

اقسام عدل الهی
[مصادیق عدل خداوند]

۳

الف) عدل تکوینی
ب) عدل تشریحی
ج) عدل جزایی

اقسام عدل الهی [مصادیق عدل خداوند]

الف عدل تکوینی [عدل در آفرینش و تدبیر]

عبارت است از اینکه خداوند به هر موجودی، وجودی را که مستحق و سزاوار است عطا می کند و قابلیت هیچ موجودی را مهمل نگذاشته و در عرصه افاضه و ایجاد و آفرینش هیچ استعدادی را بی بهره نمی گذارد. مثل آیه ۱۸ آل عمران

شَهِدَ اللَّهُ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَالْمَلَائِكَةُ وَأُولُو الْعِلْمِ قَائِمًا بِالْقِسْطِ ۗ

خداوند درحالی که [به کارگردانی در همه امور هستی] قائم به عدالت است، [با زبان وحی و نظام استوار آفرینش و وحدت حاکمیت در خلقت]، گواهی می دهد که هیچ معبودی جز او نیست، و فرشتگان و دانشمندان نیز [گواهی می دهند که] جز او معبودی وجود ندارد، «18»

و سوره طه آیه ۵۰

رَبُّنَا الَّذِي أَعْطَى كُلَّ شَيْءٍ خَلْقَهُ ثُمَّ هَدَىٰ

پروردگار ما کسی است که به هر چیزی آفرینش ویژه آن را بخشید، سپس [به کمال مطلوبش] هدایت کرد «50»

به این معنا که خداوند هیچ تکلیفی را که باعث کمال و سعادت انسان ، و عامل قوام زندگانی مادی و معنوی ، دنیوی و اخروی او است بدون بیان و مهمل نمی گذارد ، همان طور که بیش از طاقت هر کس ، به وی تکلیف نمی کند . مثل سوره انبیاء آیه 47

وَنَضَعُ الْمَوَازِينَ الْقِسْطَ لِيَوْمِ الْقِيَامَةِ فَلَا تُظْلَمُ نَفْسٌ شَيْئًا...

روز قیامت ترازوهای عدالت را نصب می کنیم، پس به هیچ کس کمترین ستمی نخواهد شد،... «47»

ج عدل جزایی

یعنی خداوند در مقام پاداش و جزاء با افراد صالح و فاسد و افراد مومن و کافر یکسان برخورد نمی کند بلکه هر انسانی مطابق آنچه تحصیل کرده جزاء می دهد، فرد نیکو کار را پاداش و فرد بدکار را عقاب می کند. مومنون ۶۲

وَلَا نُكَلِّفُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا

هیچ کس را جز به اندازه گنجایشش تکلیف نمی کنیم،

و سوره حدید آیه ۲۵

لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَأَنْزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ
وَالْمِيزَانَ لِيَقُومَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ

همانا ما رسولان خود را با دلایل روشن فرستادیم، و با آنان کتاب و میزان [سنجش حق از باطل] نازل کردیم تا مردم [در همه امورشان] به عدالت برخیزند،

انبیاء ۴۷

وَنَضَعُ الْمَوَازِينَ الْقِسْطَ لِيَوْمِ الْقِيَامَةِ فَلَا تُظْلَمُ نَفْسٌ شَيْئًا وَإِنْ كَانَ
مِثْقَالَ حَبَّةٍ مِنْ خَرْدَلٍ أَتَيْنَا بِهَا وَكَفَى بِنَا حَاسِبِينَ

روز قیامت ترازوهای عدالت را نصب می کنیم، پس به هیچ کس کمترین ستمی نخواهد شد، اگر [عمل انسان] هموزن دانه خردلی باشد آن را [برای سنجش به عرصه قیامت] می آوریم، و بس است که ما حسابگر باشیم «47»

یونس ۵۴

وَلَوْ أَنَّ لِكُلِّ نَفْسٍ ظَلَمَتْ مَا فِي الْأَرْضِ لَافْتَدَتْ بِهِ وَأَسْرُوا النَّدَامَةَ لَمَّا رَأَوُا الْعَذَابَ
وَقُضِيَ بَيْنَهُمْ بِالْقِسْطِ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ

اگر برای هرکسی که [به آیات حق] ستم کرده همه ثروت زمین فراهم باشد یقیناً آن را به عوض [نجات خود] می پردازد، زمانی که عذاب را ببینند پشیمانی خود را [از ترس رسوایی] پنهان می کنند، بین آنان به عدالت داوری می شود، و [در زمینه کيفر] مورد ستم قرار نمی گیرند

@fosselat

فسط و عدالت در قرآن

اهمیت عدالت در قرآن

- الف) خداوند دوستدار عدالت پیشگان
- ب) عدالت از اهداف مهم انبیاء
- ج) فرمان الهی به عدالت و احسان
- د) عدالت نزدیکترین راه به سوی تقوا
- هـ) عدالت نسبت به کفار و دشمنان

الف خداوند دوستدار عدالت پیشگان

مائده ۴۲

سَمَاعُونَ لِلْكَذِبِ أَكَّالُونَ لِلسُّحْتِ فَإِنْ جَاءُوكَ فَاحْكُم بَيْنَهُمْ أَوْ أَعْرِضْ عَنْهُمْ وَإِنْ تُعْرِضْ عَنْهُمْ فَلَنْ يَضُرُّوكَ شَيْئًا وَإِنْ حَكَمْتَ فَاحْكُم بَيْنَهُمْ بِالْقِسْطِ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ

آنان بسیار به سخنان دروغ گوش می دهند و با همه توان مال حرام می خورند، اگر نزد تو آمدند بین آنان [در آنچه تو را داور قرار می دهند] داور کن، یا از آنان روی برتاب! و اگر روی برتابی هیچ زیانی به تو نمی رسانند، و چون بینشان داور کنی به عدالت داور کن! زیرا خداوند عدالت پیشگان را دوست دارد «42»

نکته: در قرآن 3 مرتبه در سه آیه قرآن مائده 32 و حجات 9 و ممتحنه 8 جمله "إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ" ذکر شده است

حدید ۲۵

لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَأَنْزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ لِيَقُومَ
النَّاسُ بِالْقِسْطِ وَأَنْزَلْنَا الْحَدِيدَ فِيهِ بَأْسٌ شَدِيدٌ ...

همانا ما رسولان خود را با دلایل روشن فرستادیم، و با آنان کتاب و میزان [سنجش حق از باطل] نازل کردیم تا مردم [در همه امورشان] به عدالت برخیزند،

ج فرمان الهی به عدالت و احسان

نحل ۹۰

إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَانِ وَإِيتَاءِ ذِي الْقُرْبَىٰ وَيَنْهَىٰ عَنِ
الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَالْبَغْيِ يَعِظُكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ

همانا خداوند به عدالت و نیکوکاری و انفاق به خویشاوندان فرمان می دهد، و از هرزشت کاری و ناپسندی، و [هرگونه] تجاوز [از حدود خدا و حقوق مردم] نهی می کند، شما را اندرز می دهد تا متذکر [این مطلب] شوید [که فرمان و نهی خدا به مصلحت دنیا و آخرت شماست] «90»

* تعریف عدل و احسان در بیان علی علیه السلام

حکمت ۲۳۱ نهج البلاغه

الْعَدْلُ: الْإِنصَافُ، وَالْإِحْسَانُ: التَّفَضُّلُ.

د عدالت نزدیکترین راه به سوی تقوا

مآده ۸

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُونُوا قَوَّامِينَ لِلَّهِ شُهَدَاءَ بِالْقِسْطِ ۚ
وَلَا يَجْرِمَنَّكُمْ شَنَاٰنُ قَوْمٍ عَلَىٰ أَلَّا تَعْدِلُوا ۗ اْعْدِلُوا هُوَ
أَقْرَبُ لِلتَّقْوَىٰ ۖ وَاتَّقُوا اللَّهَ ۚ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ۚ

ای مؤمنان! همواره [در همه امور] برای خدا قیام کنید و بر اساس عدالت گواهی دهید! و نباید دشمنی با گروهی شما را از عدالت ورزی بازدارد، عدالت کنید که عدالت کردن به [اطاعت از حق و] پرهیز [از تجاوز] نزدیک تر است، از خداوند [فرمان برید، و از محرماتش] بپرهیزید! زیرا خداوند به آنچه انجام می دهید آگاه است

عدالت نسبت به کفار و دشمنان [محبت به کفاری که سر جنگ ندارد]

ممتحنه 8 و 9

لَا يَنْهَاكُمُ اللَّهُ عَنِ الَّذِينَ لَمْ يُقَاتِلُوكُمْ فِي الدِّينِ وَلَمْ يُخْرِجُوكُمْ مِنْ دِيَارِكُمْ أَنْ تَبَرُّوهُمْ وَتُقْسِطُوا إِلَيْهِمْ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ {8} إِنَّمَا يَنْهَاكُمُ اللَّهُ عَنِ الَّذِينَ قَاتَلُوكُمْ

فِي الدِّينِ وَأَخْرَجُوكُمْ مِنْ دِيَارِكُمْ وَظَاهَرُوا عَلَىٰ إِخْرَاجِكُمْ أَنْ تَوَلَّوهُمْ وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ {9}

خداوند شما را از نیکی کردن و عدالت ورزیدن با کسانی که بر سر دین با شما جنگیدند و از دیارتان بیرون نکردند نهی نمی کند؛ زیرا خداوند عدالت پیشگان را دوست دارد «8» خداوند فقط شما را از دوستی [و مسالمت] با کسانی نهی می کند که با شما بر سر دین جنگیدند و از دیارتان بیرون کردند، و در بیرون راندتان دست به دست هم داده به یکدیگر کمک کردند، کسانی که با آنان پیوند دوستی برقرار کنند [به دین خدا و مؤمنان] ستمکارند «9»

@fosselat

فلسط و عدالت در قرآن

موارد و مصادیق عدالت در قرآن

الف) عدالت در مقام قضاوت و حکومت

ب) عدالت شرط شهود و گواهان

ج) عدالت در امور اقتصادی

د) عدالت در بهره گیری و مصرف

هـ) عدالت در مسائل خانوادگی، خویشاوندان و یتیمان

@fosselat

قسط و عدالت در قرآن

موارد و مصادیق عدالت در قرآن

الف) عدالت در مقام قضاوت و حکومت

۱- موعظه‌هایی نجات بخش از جانب خداوند

۲- عدالت در اصلاح میان متخاصمین

موارد و مصادیق عدالت در قرآن

۶

الف عدالت در مقام قضاوت و حکومت

۱ موعظه هایی نجات بخش از جانب خداوند

نساء ۵۸

إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تُؤَدُّوا الْأَمَانَاتِ إِلَىٰ أَهْلِهَا وَإِذَا حَكَمْتُمْ بَيْنَ النَّاسِ أَنْ تَحْكُمُوا بِالْعَدْلِ إِنَّ اللَّهَ نِعِمَّا يَعِظُكُمْ بِهِ إِنَّ اللَّهَ كَانَ سَمِيعًا بَصِيرًا

خداوند به شما فرمان می دهد که امانت ها را به صاحبانش برگردانید، و چون میان مردم به داوری نشستید به عدالت داوری کنید! [فرمان بازگرداندن امانت و به کارگیری عدالت در داوری] نیکو چیزی است که خداوند شما را به آن موعظه می کند همانا خداوند همواره شنوا و داناست

الف عدالت در مقام قضاوت و حکومت

۲ عدالت در اصلاح میان متخاصمین

حجرات ۹

وَإِنْ طَائِفَتَانِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ اقْتَتَلُوا فَأْضَلِحُوا بَيْنَهُمَا فَاِنْ بَغْتِ إِحْدَاهُمَا عَلَى الْأُخْرَىٰ فَقَاتِلُوا الَّتِي تَبْغِي حَتَّىٰ تَفِيءَ إِلَىٰ أَمْرِ اللَّهِ فَإِنَّ فَاءَ تِ فَأْضَلِحُوا بَيْنَهُمَا بِالْعَدْلِ وَأَقْسِطُوا إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ

چنانچه دو گروه از مؤمنان با یکدیگر وارد جنگ شدند بینشان آشتی ایجاد کنید، پس اگر یکی از آن دو گروه بر دیگری تجاوز کند، با گروه متجاوز بجنگید تا به فرمان [های] خداوند گردن نهد، چون گردن نهاد بینشان براساس عدالت آشتی برقرار کنید، [ای مؤمنان! همواره] عدالت پیشه باشید که خداوند عدالت پیشگان را دوست دارد «9»

@fosselat

فسط و عدالت در قرآن

موارد و مصادیق عدالت در قرآن

(ب) عدالت شرط شهود و گواهان

1- وصی عادل

2- تنظیم قرارداد معاملات توسط کاتب عادل

3- شهود عادل در مجلس طلاق

ب عدالت شرط شهود و گواهان

۱ وصی عادل

مائده ۱۰۶ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا شَهَادَةٌ بَيْنَكُمْ إِذَا حَضَرَ أَحَدَكُمُ الْمَوْتُ
 حِينَ الْوَصِيَّةِ اثْنَانِ ذَوَا عَدْلٍ مِنْكُمْ أَوْ آخَرَانِ مِنْ غَيْرِكُمْ إِنْ أَنْتُمْ
 ضَرَبْتُمْ فِي الْأَرْضِ فَأَصَابَتْكُمْ مُصِيبَةُ الْمَوْتِ تَحْبِسُونَهُمَا مِنْ بَعْدِ الصَّلَاةِ
 فَيُقْسِمَانِ بِاللَّهِ إِنْ ازْتَبْتُمْ لَا نَشْتَرِي بِهِ ثَمَنًا وَلَوْ كَانَ ذَا قُرْبَىٰ وَلَا نَكْتُمُ
 شَهَادَةَ اللَّهِ إِنَّا إِذًا لَمِنَ الْآثِمِينَ

ای مؤمنان! چون مرگ یکی از شما فرا رسد لازم است هنگام وصیت دو عادل از همکیشان خود را گواه وصیت بگیرید، چنانچه سفر کردید و حادثه مرگ شما فرا رسید، [و شاهدانی از مؤمنان نیافتید] دو نفر از غیر همکیشان خود را گواه وصیت انتخاب کنید، اگر [شما وارثان در راست گویی آن دو گواه غیر مسلمان] شک کردید هر دو را پس از نماز نگاه دارید تا به خدا سوگند خورند که؛ ما حق را به هیچ قیمتی نمی فروشیم؛ هرچند [مورد شهادت]، خویشاوندان ما باشند، و گواهی خدا را [که تجلی علم و حضور او هنگام وصیت وصیت کننده است] پنهان نمی کنیم؛ زیرا در این صورت از گناه کاران خواهیم بود

موارد و مصادیق عدالت در قرآن

ب عدالت شرط شهود و گواهان

۲ تنظیم قرارداد معاملات توسط کاتب عادل

بقره ۲۸۲ (بزرگترین آیه قرآن)

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا تَدَايَنْتُمْ بِدِينٍ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى فَاكْتُبُوهُ وَلْيَكْتُب بَيْنَكُمْ كَاتِبٌ بِالْعَدْلِ وَلَا يَأْب كَاتِبٌ أَنْ يَكْتُبَ كَمَا عَلَّمَهُ اللَّهُ فَلْيَكْتُبْ وَلْيُمْلِلِ الَّذِي عَلَيْهِ الْحَقُّ وَلْيَتَّقِ اللَّهَ رَبَّهُ وَلَا يَبْخَسْ مِنْهُ شَيْئًا فَإِنْ كَانَ الَّذِي عَلَيْهِ الْحَقُّ سَفِيهًا أَوْ ضَعِيفًا أَوْ لَا يَسْتَطِيعُ أَنْ يُمِلَّ هُوَ فَلْيُمْلِلْ وَلِيُّهُ بِالْعَدْلِ وَاسْتَشْهِدُوا شَهِيدَيْنِ مِنْ رِجَالِكُمْ فَإِنْ لَمْ يَكُونَا رَجُلَيْنِ فَرَجُلٌ وَامْرَأَتَانِ مِمَّنْ تَرْضَوْنَ مِنَ الشُّهَدَاءِ أَنْ تَضِلَّ إِحْدَاهُمَا فَتُذَكِّرَ إِحْدَاهُمَا الْأُخْرَىٰ وَلَا يَأْب الشُّهَدَاءُ إِذَا مَا دُعُوا وَلَا تَسْأَمُوا أَنْ تَكْتُبُوهُ صَغِيرًا أَوْ كَبِيرًا إِلَىٰ أَجَلِهِ ذَلِكُمْ أَقْسَطُ عِنْدَ اللَّهِ وَأَقْوَمُ لِلشَّهَادَةِ وَأَدْنَىٰ أَلَّا تَرْتَابُوا إِلَّا أَنْ تَكُونَ تِجَارَةً حَاضِرَةً تُدِيرُونَهَا بَيْنَكُمْ فَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَلَّا تَكْتُبُوهَا وَأَشْهِدُوا إِذَا تَبَايَعْتُمْ وَلَا يُضَارَّ كَاتِبٌ وَلَا شَهِيدٌ وَإِنْ تَفَلَّوْا فَإِنَّهُ فَسُوقٌ بِكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَيُعَلِّمُكُمُ اللَّهُ وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ

ای مؤمنان! چنانچه وامی تا سرآمد معینی به یکدیگر دادید لازم است آن را بنویسید! و باید نویسنده ای [سند وام را] در بین خودتان به عدالت بنویسد، و کسی که از قدرت نویسندگی برخوردار است همان گونه که خداوند [بر اساس رحمتش این هنر را] به او آموخته، نباید از نوشتن [سند میان دو مسلمان] دریغ کند، پس لازم است بنویسد، و آن که حق [پرداخت وام] بر عهده اوست باید [اصل وام را جهت تنظیم سند برای نویسنده] تقریر کند، و از خداوند یکتا پروردگارش [که ناظر بر همه چیز است] بترسد تا از [حق] وام دهنده [هنگام تنظیم سند] چیزی نکاهد! اگر کسی که حق [پرداخت] به عهده اوست دچار ابلهی یا ناتوانی است، یا به علتی نتواند تقریر کند، باید سرپرستش با رعایت عدالت تقریر کند، و دو نفر از مردانتان را [که در جلسه حضور دارند] بر این حق شاهد بگیرید، و اگر دو مرد نبود، یک مرد و دو زن را از بین حاضرانی که مورد پسند شما هستند شاهد بگیرید، تا اگر یکی از آن دو زن حق را فراموش کرد، زن دیگر به او یادآوری کند. شاهدان، زمانی که [برای ادای شهادت] دعوت شوند [از قبول دعوت] سر نتابند. [شما ای مسلمانان!] از نوشتن سند تا زمان معینش چه این که [مقدار وام] اندک باشد چه زیاد دلگیر نشوید؛ زیرا تنظیم سند نزد خدا با عدالت هماهنگ تر، و بر اقامه شهادت [کمکی] مؤثرتر، و به شک نکردنتان [در مورد جنس و اندازه و زمان پرداخت] نزدیک تر است، مگر آن که دادوستد نقدی باشد به گونه ای که آن را بین خود دست به دست کنید، در این صورت بر شما باکی نیست که آن را بنویسید، و هر گاه دادوستد کردید [چه نقدی چه نسیه] شاهد بگیرید، نباید به نویسنده سند و شاهد زیان برسد، اگر زیان برسانید خروج از اطاعت خداست است که ضررش دامنگیر خود شماست، از خدا [اطاعت کنید و از محرماتش] بپرهیزید! خداوند [احکامش را] به شما آموزش می دهد، و خدا به همه چیز داناست

موارد و مصادیق عدالت در قرآن

۶

ب عدالت شرط شهود و گواهان

۳ شهود عادل در مجلس طلاق

طلاق ۲

فَإِذَا بَلَغْنَ أَجَلَهُنَّ فَأَمْسِكُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ أَوْ فَارِقُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ وَأَشْهِدُوا
ذَوِي عَدْلٍ مِنْكُمْ وَأَقِيمُوا الشَّهَادَةَ لِلَّهِ ذَلِكُمْ يُوعَظُ بِهِ مَنْ كَانَ
يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجًا

چون زنانان به پایان زمان [عده طلاق] خود نزدیک شدند آنان را [با رجوع به مسئله زوجیت] به صورتی شایسته [که رعایت همه حقوق همسررداری است] نگاه دارید، یا با روشی پسندیده [که پرداخت همه حقوق شرعی است] از آنان جدا شوید، و [هنگام اجرای صیغه طلاق] دو شاهد عادل از بین خودتان [بر طلاق] گواه بگیرید، و [شما ای گواهان!] برای خدا [و بدون ملاحظه هیچ مسئله ای] گواهی دهید، به وسیله این [حقایق] به کسی که مؤمن به خداوند و روز قیامت است اندرز داده می شود، کسی که از خداوند [اطاعت کند و از محرّماتش] بپرهیزد خداوند برای او راهی [جهت بیرون رفتن از مشکلات و تنگناها] قرار می دهد

@fosselat

فسط و عدالت در قرآن

موارد و مصادیق عدالت در قرآن

ج) عدالت در امور اقتصادی

- 1- تخلفات اقتصادی قوم مدین و انذار شعیب پیامبر (ع)
- 2- خلقت آسمان و قرار دادن قانون وسیله سنجش
- 3- رعایت حقوق دیگران (اهمیت حق الناس)

سوره هود آیه 84 و 85

وَإِلَىٰ مَدْيَنَ أَخَاهُمْ شُعَيْبًا ۚ قَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ ۖ وَلَا تَنْقُصُوا الْمِكْيَالَ وَالْمِيزَانَ ۚ إِنِّي أُرَاكُمْ بِخَيْرٍ وَإِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ مُّحِيطٍ {84} وَيَا قَوْمِ أَوْفُوا الْمِكْيَالَ وَالْمِيزَانَ بِالْقِسْطِ ۖ وَلَا تَبْخَسُوا النَّاسَ أَشْيَاءَهُمْ وَلَا تَعْتُوا فِي الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ

و به سوی مردم مدین، برادرشان شعیب را [فرستادیم]، گفت: ای قوم من! خداوند یکتا را بپرستید! که شما را جز او هیچ معبودی نیست، از پیمانان و ترازو نگاهید! زیرا شما را توانگر می بینم، و بر شما از عذاب روزی فراگیر می ترسم «84» ای قوم من! پیمانان و ترازو را براساس عدالت پُر و کامل کنید، و از اجناس مردم نگاهید! و در زمین دست به تبهکاری و فساد نزنید! [که بسیار زشت و ناپسند است]

الرَّحْمَانِ 7 إِلَى 9

وَالسَّمَاءِ رَفَعَهَا وَوَضَعَ الْمِيزَانَ {7} أَلَّا تَطْغَوْا فِي الْمِيزَانِ {8}
وَأَقِيمُوا الْوَزْنَ بِالْقِسْطِ وَلَا تُخْسِرُوا الْمِيزَانَ {9}

آسمان را برافراشت، و [برای همهٔ امور مادی و معنوی] میزان سنجش قرار داد «7» برای اینکه در ترازو [از حد لازم] تجاوز نکنید «8» [در سنجیدن اشیاء] عدالت را رعایت کنید و [در دادوستد] از میزان نگاهید «9»

وَأَوْفُوا الْكَيْلَ إِذَا كِلْتُمْ وَزِنُوا بِالْقِسْطَاسِ الْمُسْتَقِيمِ ۚ ذَٰلِكَ خَيْرٌ
وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا {35}

[در دادوستدهای پیمانه ای] چون پیمانه می کنید پیمانه را پُر و کامل بدهید، و [اجناسِ
وزنی را] با ترازوی [سالم و] درست وزن کنید! این [برای شما] بهتر، و عاقبتش نیکوتر
است «35»

@fosselat

فلسط و عدالت در قرآن

موارد و مصادیق عدالت در قرآن

د) عدالت در بهره گیری و مصرف

اعراف 31

يَا بَنِي آدَمَ كُلُوا وَاشْرَبُوا وَلَا تُسْرِفُوا إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ

ای فرزندان آدم! ... بخورید و بیاشامید و زیاده روی نکنید! زیرا خداوند اهل زیاده روی را دوست ندارد

انعام 141

وَهُوَ الَّذِي أَنْشَأَ جَنَّاتٍ مَعْرُوشَاتٍ وَغَيْرَ ... كُلُوا مِنْ ثَمَرِهِ إِذَا أَثْمَرَ
وَأْتُوا حَقَّهُ يَوْمَ حَصَادِهِ وَلَا تُسْرِفُوا إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ

خداوند کسی است که باغ هایی برافراشته بر داربست [چون درختان انگور]، ... از میوه های آن ها چون میوه داد بخورید!

و حق [شرعی] آن را روز چیدنش [به مستحقان] پردازید! و از زیاده روی [در هزینه کردن و خوردن] بپرهیزید! زیرا خداوند

اهل زیاده روی را دوست ندارد

@fosselat

قسط و عدالت در قرآن

موارد و مصادیق عدالت در قرآن

هـ) عدالت در مسائل خانوادگی، خویشاوندان و یتیمان

۱- برقراری عدالت در مورد همسران و دختران یتیم

۲- عدالت (ابراز محبت یکسان) به همه همسران ممکن نیست

۳- ضرورت عدالت اجتماعی حتی نسبت به والدین

۴- معاشرت با یتیمان بر پایه قسط و عدالت

۵- عدالت در سخن گفتن هر چند در مورد خویشاوندان

ه عدالت در مسائل خانوادگی ، خویشاوندان و یتیمان

۱ برقراری عدالت در مورد همسران و دختران یتیم

نساء ۳

وَإِنْ خِفْتُمْ أَلَّا تُقْسِطُوا فِي الْيَتَامَىٰ فَانكِحُوا مَا طَابَ لَكُمْ مِنَ
النِّسَاءِ مَثْنَىٰ وَثُلَاثَ وَرُبَاعَ ۖ فَإِنْ خِفْتُمْ أَلَّا تَعْدِلُوا فَوَاحِدَةً أَوْ مَا
مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ ۚ ذَلِكَ أَدْنَىٰ ۖ أَلَّا تَعُولُوا

اگر می ترسید که در مورد دختران یتیم [در صورت ازدواج با آنان] نتوانید به عدالت رفتار کنید از دیگر زنانی که مورد پسند شماست دو یا سه ، یا چهار زن به همسری انتخاب کنید، چنانچه می ترسید [با آنان هم] به عدالت رفتار نکنید [به] یک زن، یا [به] کنیزانی که مالک شده اید [اکتفا کنید]، این [قانون] نزدیک ترین راه به اجتناب از ستم و انحراف از عدالت است

ه عدالت در مسائل خانوادگی ، خویشاوندان و یتیمان

۲ عدالت (ابراز محبّ یکسان) به همه همسران ممکن نیست

نساء ۱۲۹

وَلَنْ تَسْتَطِيعُوا أَنْ تَعْدِلُوا بَيْنَ النِّسَاءِ وَلَوْ حَرَصْتُمْ فَلَا تَمِيلُوا
كُلَّ الْمَيْلِ فَتَذَرُوهَا كَالْمُعَلَّقَةِ وَإِنْ تُصْلِحُوا وَتَتَّقُوا فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ
غَفُورًا رَحِيمًا

شما هرچند حریص [بر عدالت] باشید هرگز نمی توانید [از نظر محبت و میل قلبی] میان زن ها [یی که در عقد خود دارید] به عدالت رفتار کنید، پس شوق و رغبت خود را به طور کامل متوجه [یک طرف] نسازید تا دیگری را [به صورت زنی] سرگردان [و محروم از شوهر] رها کنید، اگر توافق و سازش به خرج دهید و [از امور خلاف و ضد اخلاق در محیط همسر داری] بپرهیزید [مورد آموزش قرار می گیرید]؛ زیرا خداوند همواره بسیار آمرزنده و مهربان است

عدالت در مسائل خانوادگی، خویشاوندان و یتیمان

۳ ضرورت عدالت اجتماعی حتی نسبت به والدین [گواهی و اهمیت آن]

نساء ۱۳۵

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُونُوا قَوَّامِينَ بِالْقِسْطِ شُهَدَاءَ لِلَّهِ وَلَوْ عَلَىٰ
 أَنْفُسِكُمْ أَوِ الْوَالِدِينَ وَالْأَقْرَبِينَ ۚ إِن يَكُنْ غَنِيًّا أَوْ فَقِيرًا فَاللَّهُ أَوْلَىٰ
 بِهِمَا ۖ فَلَا تَتَّبِعُوا الْهَوَىٰ أَنْ تَعْدِلُوا ۗ ...

ای مؤمنان! [در همه امور زندگی] قیام کننده به [اجرای] عدالت، و گواهی دهنده برای خدا باشید! هرچند به
 زیان خود یا پدر و مادر یا نزدیکانتان باشد، اگر [یکی از دو طرف نزاع] توانگر یا نیازمند باشد [به سبب لحاظ
 کردن وضعشان، بر خلاف خدا گواهی ندهید! زیرا] خداوند به [حمایت از] آنان سزاوارتر است، پس [در
 هنگام گواهی دادن] از خواسته های نامشروع پیروی نکنید که [نهایتاً از حق] منحرف شوید....

موارد و مصادیق عدالت در قرآن

@fosselat

ه عدالت در مسائل خانوادگی، خویشاوندان و یتیمان

۴ معاشرت با یتیمان بر پایه قسط و عدالت

نساء ۱۲۷

وَيَسْتَفْتُونَكَ فِي النِّسَاءِ ۗ قُلِ اللَّهُ يُفْتِيكُمْ فِيهِنَّ وَمَا يُتْلَىٰ عَلَيْكُمْ فِي الْكِتَابِ فِي يَتَامَى النِّسَاءِ اللَّاتِي لَا تُؤْتُونَهُنَّ مَا كُتِبَ لَهُنَّ وَتَرْغَبُونَ أَن تَنْكِحُوهُنَّ وَالْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الْوِلْدَانِ وَأَنَّ تَقُومُوا لِلْيَتَامَىٰ بِالْقِسْطِ ۗ وَمَا تَفْعَلُوا مِنْ خَيْرٍ فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ بِهِ عَلِيمًا

درباره [حقوق] زنان از تو فتوا می خواهند، بگو: فقط خداوند درباره آنان [مطابق احکامی که در اوایل همین سوره گذشت] به شما فتوا می دهد، و درباره زنان [جوان] یتیمی که حقوق مقرر آنان را نمی پردازید و [به نیت خوردن اموالشان] تمایل به ازدواج با آنان دارید، [برابر احکامی که در این کتاب بر شما خوانده می شود فتوا می دهد]، و [نیز درباره] کودکان مستضعف [فتوای خداوند احکامی است که در قرآن بر شما تلاوت می شود]، [خداوند به شما سفارش می کند که] با یتیمان به عدالت رفتار کنید، آنچه را [درباره زنان و زنان جوان یتیم و کودکان مستضعف] از هرگونه خیر و نیکی انجام می دهید مسلماً خداوند همواره به آن داناست

موارد و مصادیق عدالت در قرآن

۶

عدالت در مسائل خانوادگی ، خویشاوندان و یتیمان

هـ

عدالت در سخن گفتن هر چند در مورد خویشاوندان

۵

انعام ۱۵۲

وَلَا تَقْرَبُوا مَالَ الْيَتِيمِ إِلَّا بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ حَتَّىٰ يَبْلُغَ أَشُدَّهُ وَأَوْفُوا بِالْكَيْلِ
وَالْمِيزَانَ بِالْقِسْطِ ۖ لَا تَكْفُفْ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا ۖ وَإِذَا قُلْتُمْ
فَاعْدِلُوا وَلَوْ كَانَ ذَا قُرْبَىٰ ۖ وَبِعَهْدِ اللَّهِ أَوْفُوا ۚ ذَلِكُمْ وَصَّاكُم بِهِ لَعَلَّكُمْ

تَذَكُّرُونَ

به مال یتیم جز به نیکوترین روش نزدیک نشوید! تا به رشد [عقلی] خود برسد. پیمانہ و وزن را بر اساس عدالت، پُر و کامل بدهید! هیچ کس را جز به اندازه طاقتش تکلیف نمی کنیم. هر گاه سخن بگویید عدالت [در گفتار] را رعایت کنید؛ هر چند دربارهٔ خویشاوند باشد! به عهد خدا [که نبوت و قرآن و امامت است] وفا کنید! این است آنچه او به شما سفارش کرده تا پند گیرید

انعام ۵۲

وَلَا تَطْرُدِ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ بِالْغَدَاةِ وَالْعَشِيِّ
 يُرِيدُونَ وَجْهَهُ ۗ مَا عَلَيْكَ مِنْ حِسَابِهِمْ مِنْ شَيْءٍ وَمَا
 مِنْ حِسَابِكَ عَلَيْهِمْ مِنْ شَيْءٍ
 فَتَطْرُدَهُمْ فَتَكُونَ مِنَ الظَّالِمِينَ

کسانی را که بامدادان و شامگاهان به پیشگاه پروردگارشان نیایش خالصانه دارند درحالی که خشنودی او را می خواهند از خود دور مکن! از حساب آنان چیزی بر عهده تو نیست، و از حساب تو هم چیزی بر عهده آنان نیست که دورشان کنی و [در نتیجه] از ستمگران شوی

عادل به کسی گویند که دارای قوه عدالت باشد . و عدالت
حالتی نفسانی است که انسان را به تقوا وا داشته و از ارتکاب
گناهان کبیره و اصرار بر گناهان صغیره باز می دارد .

[تحریر الوسیله، ج 1، فی فروع التقلید ص 10، م 28]

علی السلام:

”العدل حیاه“ [غررالحکم]

امام موسی کاظم (ع) درباره آیه ۱۷ سوره حدید

يُخَيِّبِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا

زمین را بعد از مرگش زنده میکند

فرمود:

منظور زنده کردن زمین با باران نیست، بلکه خداوند مردانی را می فرستد که عدالت را زنده میکنند و با زنده شدن عدالت زمین نیز زنده میشود.

هر آینه، برپاداشتن حدود (و احکام) خدا در روی زمین از باران چهل صبحگاه سودمند تر است.

[الكافی 2/174/7]

سوال : **وَسِئَلٌ عَلَيْهِ السَّلَامُ أَيُّهُمَا أَفْضَلُ:**

الْعَدْلُ أَوْ الْجُودُ؟

فَقَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ:

الْعَدْلُ يَضَعُ الْأُمُورَ مَوَاضِعَهَا،

وَالْجُودُ يُخْرِجُهَا مِنْ جِهَتِهَا،

وَالْعَدْلُ سَائِسٌ عَامٌّ،

وَالْجُودُ عَارِضٌ خَاصٌّ،

=<< فَالْعَدْلُ أَشْرَفُهُمَا وَأَفْضَلُهُمَا.

از امام ع سؤال شد که کدام يك از این دو برترند:

«عدالت» یا جود و بخشش؟

امام علیه السلام در جواب فرمود:

عدل، هرچیزی را در جای خود قرار می دهد

ولی سخاوت و بخشش آن را از مسیرش فراتر می برد.

عدالت، قانونی است همگانی

ولی جود و بخشش جنبه خصوصی دارد

بنابراین، عدل، شریف تر و برتر است.

پرهیز از ستم و امتیاز طلبی - (خطبه ۲۲۴ نهج البلاغه، متن عربی)

@fosselat

وَ اللَّهُ لَأَنَّ آيَاتَ عَلَى حَسَكِ السَّعْدَانِ مُسَهَّدًا، أَوْ أَجْرَ فِي الْأَغْلَالِ مُصَفَّدًا، أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ أَنْ أَلْقَى اللَّهَ وَ رَسُولَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ظَالِمًا لِبَعْضِ الْعِبَادِ، وَ غَاصِبًا لِشَيْءٍ مِنَ الْحُطَامِ، وَ كَيْفَ أَظْلِمُ أَحَدًا لِنَفْسِ يُسْرِعُ إِلَيَّ الْبَلَى قُفُولَهَا، وَ يَطُولُ فِي الثَّرَى حُلُولَهَا؟!

وَ اللَّهُ لَقَدْ رَأَيْتُ عَقِيلًا وَ قَدْ أَمْلَقَ حَتَّى اسْتَمَاحَنِي مِنْ بُرْكَمِ صَاعًا، وَ رَأَيْتُ صَبِيَانَهُ شُعْتَ الشُّعُورِ، غُبْرَ الْأَلْوَانِ مِنْ فَقْرِهِمْ، كَأَنَّمَا سُودَتْ وَجُوهُهُمْ بِالْعِظْلِمِ، وَ عَاوَدَنِي مُؤَكَّدًا، وَ كَرَّرَ عَلَيَّ الْقَوْلَ مُرَدَّدًا، فَأَصْغَيْتُ إِلَيْهِ سَمْعِي، فَظَنَّ أَنِّي أَبِيعُهُ دِينِي، وَ اتَّبَعَ قِيَادَهُ مُفَارِقًا طَرِيقَتِي، فَأَحْمَيْتُ لَهُ حَدِيدَةً، ثُمَّ أَدْنَيْتُهَا مِنْ جِسْمِهِ لِيَعْتَبِرَ بِهَا، فَضَجَّ ضَجِيحَ ذِي دَنْفٍ مِنَ الْأَمْهَاءِ، وَ كَادَ أَنْ يَحْتَرِقَ مِنْ مَيْسَمِهَا، فَقُلْتُ لَهُ: تَكَلَّتْكَ الثَّوَاكِلُ، يَا عَقِيلُ! أَتَيْتُ مِنْ حَدِيدَةٍ أَحْمَاهَا إِنْسَانَهَا لِلْعِبَةِ، وَ تَجَرَّنِي إِلَى نَارِ سَجَرِهَا جَبَّازَهَا لِغَضَبِهِ! أَتَيْتُ مِنَ الْأَذَى وَ لَا أَتِيَنَّ مِنْ لَظِي؟!

وَ أَعْجَبُ مِنْ ذَلِكَ طَارِقُ طَرْقَنَا بِمَلْفُوفَةٍ فِي وَعَائِهَا، وَ مَعْجُونَةٌ شَنِتُّهَا، كَأَنَّمَا عَجِنَتْ بِرِيقِ حَيَّةٍ أَوْقَيْتُهَا، فَقُلْتُ: أَصَلَةٌ، أَمْ زَكَاةٌ، أَمْ صَدَقَةٌ؟ فَذَلِكَ مُحَرَّمٌ عَلَيْنَا أَهْلَ الْبَيْتِ! فَقَالَ: لَا ذَا وَ لَا ذَاكَ، وَ لَكِنَّهَا هَدِيَّةٌ. فَقُلْتُ: هَبْلَتِكَ الْهَبُولُ! أَعَنْ دِينَ اللَّهِ أَتَيْتَنِي لِتَخْدَعَنِي؟ أَمْخْتَبِطُ أَنْتَ أَمْ ذُو جَنَّةٍ، أَمْ تَهْجُرُ؟ وَ اللَّهُ لَوْ أُعْطِيتُ الْأَقَالِيمَ السَّبْعَةَ بِمَا تَحْتَ أَفْلَاكِهَا، عَلَى أَنْ أَعْصِيَ اللَّهَ فِي نَمْلَةٍ أَسْلُبُهَا جُلْبَ شَعِيرَةٍ مَا فَعَلْتُهُ، وَ إِنَّ دُنْيَاكُمْ عِنْدِي لِأَهْوَنُ مِنْ وَرَقَةٍ فِي فَمِ جَرَادَةٍ تَقْضُمُهَا. مَا لِعَلِيٍّ وَ لِنَعِيمٍ يَفْنَى، وَ لَذَّةٍ لَا تَبْقَى! نَعُودُ بِاللَّهِ مِنْ سُبَاتِ الْعَقْلِ، وَ قُبْحِ الزَّلَّلِ. وَ بِهِ نَسْتَعِينُ.

پرهیز از ستم و امتیاز طلبی - (خطبه ۲۲۴ نهج البلاغه، متن فارسی)

@fosselat

به خدا سوگند اگر شب را روی خارها (ی جانگداز) سعدان بیدار به سر برم و یا (روزها) در غل و زنجیرها دست و پا بسته کشیده شوم برای من محبوبتر از آن است که خدا و رسولش را روز قیامت در حالی ملاقات کنم که به بعضی از بندگان ستم کرده و چیزی از اموال دنیا را غصب نموده باشم. چگونه بر کسی ستم روا دارم آن هم برای جسمی که به سرعت به سوی کهنگی باز می گردد. (و به زودی از هم متلاشی می شود) و توقفش در میان خاک بسیار طولانی خواهد بود.

به خدا سوگند (برادرم) عقیل را دیدم که فقیر شده بود و از من درخواست کرد یک صاع (حدود سه کیلو) از گندم بیت المال شما را به او ببخشم (و این را بر سهمیه مرتب او بیفزایم) کودکانش را دیدم که بر اثر فقر موهایشان پریشان و رنگ صورتشان دگرگون شده بود. گویی صورتشان را با نیل به رنگ تیره درآورده بودند. عقیل مکرر به من مراجعه و سخنش را چند بار تکرار کرد، من خاموش بودم و به سخنانش گوش فرا می دادم. گمان کردم من دینم را به او می فروشم و به دلخواه او گام بر می دارم و از راه و رسم خویش جدا می شوم. در این هنگام قطعه آهنی را برای او در آتش داغ کردم. سپس آن را به بدنش نزدیک ساختم تا با آن آهن سوزان عبرت گیرد (و از آتش آخرت که با آن قابل مقایسه نیست پرهیزد، همین که حرارت آهن داغ به دستش نزدیک شد) ناگهان ناله ای همچون بیماری که از شدت درد به خود می پیچد و می نالد سر داد و نزدیک بود از حرارت آن بسوزد، به او گفتم: ای عقیل! عزاداران همچون مادران فرزند مرده، به عزای تو بنشینند و گریه سر دهند، آیا از قطعه آهنی که انسانی آن را به صورت بازچه داغ کرده ناله می کنی؛ اما مرا به سوی آتشی می کشانی که خداوند جبار آن را با شعله خشم و غضبش برافروخته است؟ تو از این رنج مختصر می نالی، من از آن شعله های سوزان چگونه ننالم؟!

از این شگفت انگیزتر داستان کسی است (اشعث بن قیس منافق) که نیمه شب در خانه را زد و ظرف سرپوشیده ای (پر از حلوای خوش طعم و شیرین) برای من هدیه آورد. معجونی بود که من از آن متنفر شدم گویی با آب دهان ما را استفراغ او خمیر شده بود. به او گفتم: آیا این هدیه است یا زکات یا صدقه؟ که این هر دو بر ما اهل بیت حرام است. او گفت: نه این است و نه آن ولی هدیه است! گفتم: زنان بچه مرده بر تو گریه کنند آیا از طریق آیین خدا به سراغ من آمده ای تا مرا بفریبی؟ آیا تعادل فکری خود را از دست داده ای یا جن زده ای یا بر اثر شدت بیماری هذیان می گویی؟ به خدا سوگند اگر اقلیمهای هفتگانه (روی زمین) را با آنچه در زیر آسمانهایش قرار دارد به من داده شود که خدا را با گرفتن پوست جوی از دهان مورچه ای نافرمانی کنم هرگز نخواهم کرد. به یقین دنیای شما نزد من از برگ درختی که در دهان ملخی در حال جویدن باشد پست تر و بی ارزش تر است. علی را با نعمتهای فانی دنیا و لذتهای ناپایدار آن چه کار؟! به خدا پناه می بریم از خواب رفتن عقل و لغزش های قبیح و زشت و در این راه از او یاری می طلبیم.